

Mieszane sztuki walki w Rosji

Jakub Ignaczak

Sztuki i sporty walki istniały na świecie od zarania ludzkości. Każdy kraj i każdy naród posiada swoją unikalną sztukę walki, która jest częścią jego kultury. Większość znanych nam sztuk walki została stworzona w warunkach wojny. Każda z nich posiadała techniki ataku oraz obrony bronią i wręcz. Jedne sztuki walki wywodzą się od uprzywilejowanej kasty wojowników, inne zaś stworzył prosty lud. W XX wieku większość sztuk walki Wschodu i Zachodu przerodziła się w dyscypliny sportowe. Pozostałe zaś stały się ścieżkami rozwoju duchowego.

W latach 80-tych i 90-tych narodziły się turnieje Mixed Martial Arts (MMA, mieszane sztuki walki). Obecnie cieszą się one wielką popularnością na całym świecie. Niekiedy są mylnie nazywane przez laików „walkami bez reguł”, choć oczywiście, jak w każdym sporcie istnieją w nich reguły. Pojedyńki typu MMA pozwalają porównać skuteczność poszczególnych sportów walki. Biorą w nich udział zarówno najlepsi parterowcy świata jak i mistrzowie stylów uderzanych.

Niniejsza praca poświęcona jest stylom walki wręcz zrodzonym na rozległych terenach Imperium Rosyjskiego. Rosja łączy w sobie elementy kultur Wschodu i Zachodu. Również rosyjskie sztuki walki posiadają wiele technik zapożyczonych z innych stylów. Zachodnie i wschodnie style walki przybyły do Rosji w czasach wojen lub wypraw handlowych¹.

Pankration – sztuka walki antycznych Greków

Najstarszą znaną historykom mieszaną sztuką walki jest grecki pankration. Oznacza on po grecku „wszechbój”. Było to połączenie zapasów i walki na pięści. Pankration polegał na starciu dwóch nieuzbrojonych i obnażonych atletów. Dozwolone były rzuty, uderzenia pięściami, kopnięcia, a także chwyt i duszenia².

Pankration pojawił się po raz pierwszy na starożytnych Igrzyskach Olimpijskich już w 648 r. p.n.e. po zapasach i walce na pięści. Sztuki walki Wschodu posiadają równie bogatą historię. Na Okinawie ukształtowało się karate³,

¹ С. Липатов, *Современный панкратион. Становление универсального бойца-единоборца*, Издательство «Талка», Иваново 2006, s.16.

² Ibidem, s.12-13.

³ Karate od połowy XX w. jest najpopularniejszą wschodnią sztuką walki na świecie. Pierwsze wzmianki o tym stylu pochodzą z XII-XIII w. Jednak karate w pełnej wersji ukształtowało się pod koniec XIV w. Jego ojczyzną jest Okinawa. Wyspa ta, tak jak cały archipelag Ryukyu, do którego należy położona jest na skrzyżowaniu szlaków handlowych i często popadała w zależność od Chin lub Japonii aż pod koniec XIX w. została ostatecznie włączona w skład Japonii. Mieszkańcy Królestwa Ryukyu ćwiczyli sztuki walki,

w klasztorze Shaolin, w Chinach Bodhidarma zaczął uczyć mnichów wushu⁴, w Korei pojawiło się taekwondo⁵, w Tajlandii tajski boks⁶.

by przeciwstawiać się japońskim i chińskim piratom. Sami uznawali się za oddzielny naród. Mówili nawet w oddzielnym dialekcie niezrozumiałym dla Japończyków. Okupanci z obawy przed masowymi buntami zabraniali mieszkańcom wyspy posiadania broni. Na Okinawie rozwinął się więc system walki wręcz oraz przy użyciu prostych rolniczych narzędzi. Wiele technik karate zapożyczyło z chińskich sztuk walki. Choć są w nim również elementy japońskie, to Chińczycy uczyli walczących mieszkańców Okinawy. Niektórzy z nich wyjeżdżali nawet do klasztoru Shaolin. Na Okinawie rozprzestrzenił się styl Okinawa-te (ręce Okinawy). Mistrzów z archipelagu Ryukyu obawiali się nawet samurajowie. Po wieloletnich treningach ich ręce i nogi stawały się tak twarde, że potrafili kruszyć hełmy i kolczugi. Adeptci Okinawa-te utwardzali też palce przez uderzanie w wiadra wypełnione twardą fasolą. Najgroźniejszą bronią Okinawa-te to długi kij bo, nun-chaku (dwie połączone pałki) i sztylet sai. Nauka stylu odbywała się w ścisłej tajemnicy, za zdradę karano śmiercią. Sytuacja zmieniła się, gdy w połowie XVIII w. nastąpiło zbliżenie polityczne Japonii i archipelagu Ryukyu. W 1872 r. Okinawa ostatecznie weszła w skład Japonii a jej mieszkańcy uzyskali te same prawa co Japończycy. W 1889 r. Okinawa-te oficjalnie zmieniło nazwę na karate (pusta ręka) a rok później było oficjalnie nauczane w szkołach. Po 1900r. karate szybko zdobyło popularność także w innych częściach Japonii, gdzie nikt o nic nim nie wiedział. Paradoksalnie pomogła w tym ciężka sytuacja na Okinawie i fakt, że wielu mieszkańców tej wyspy wyjechało do innych części Japonii w poszukiwaniu pracy. Kluby karate często otwierano przy uniwersytetach. Japońskie władze uznały tę sztukę walki za część dziedzictwa narodowego Kraju Kwitnącej Wiśni. Po opanowaniu Japonii karate zdobyło także popularność na całym świecie. Zob. G. Funakoshi, *Karate-do. My Way of Life*, Kodansha International, Tokyo-New York-London 1975 oraz *Боевые искусства мира. Самые красивые знаменитые*, Мир энциклопедий Аванта, Астрель, Москва 2009, s. 26-33.

⁴ Termin wushu oznacza po chińsku sztukę walki. Przyjęło się uważać, wszystkie style chińskie mają korzenie w klasztorze Shaolin. Nie jest to do końca prawdą. Wushu podzielone jest na wiele stylów i nie wszystkie z nich były trenowane w Shaolin. Klasztor ten zawdzięcza swoją sławę w dużej mierze filmom Hollywood. Jedne style wushu do złudzenia przypominają taniec, inne oparte są na twardej sile fizycznej. Duże znaczenie w wushu ma ideologia. Niektórzy eksperci sądzą, że podziały w wushu mają charakter geograficzny. Rzeka Jangcy dzieli Chiny na część południową i północną. Chińczycy z Północy są wyżsi i silniejsi fizycznie więc ich style walki są twarde, opierają się na sile i walce w długim dystansie. Ci z Południa są niżsi i słabsi. Ich style opierają się bardziej na filozofii i walce na krótki dystans. Z czasem sztuki walki Południa utraciły swój bojowy charakter i stały się gimnastyką zdrowotną jak styl tai-chi-chuan. Zob. Y. Jwing Ming, *Styl Yang. Tai Chi Chuan*, Wydawnictwo BUDO-SPORT 2000. Wushu nierozłącznie wiąże się z chińską filozofią, zwłaszcza z teorią yin-yang. Jest to teoria dwóch przeciwstawnych początków Wszechświata, które uzupełniają się nawzajem. W sztukach walki odpowiada mu styl Smoka i Ptaka, w którym twarde staje się miękkim i odwrotnie. Wushu zrodziło się w Chinach ok. tysiąc lat p.n.e. i miało typowo wojenny charakter. Chiny były wtedy podzielone na wiele mniejszych księstw, z których każde próbowało podporządkować sobie sąsiadów Dlatego tak wielką wagę przykładano do wyszkolenia wojowników. Już w grobowcu z epoki Cin (III w. p.n.e.) znaleziono grzebień z rysunkami scen walki. Podziały w łonie chińskich sztuk walki wystąpiły w VI-VI Iw. Jedne style rozwinęły się wśród elit, inne wśród prostego ludu. Sztuka walki obejmowała wówczas walkę z bronią i bez, strzelanie i miotanie oraz walkę pokazową. Przez długi czas chińscy żołnierze i chłopcy z powstańczych armii uczyli się władać bronią wushu. Wielcy mistrzowie wushu posiadali nadludzkie umiejętności kruszenia wielkich głazów czy biegania po piasku bez zostawiania śladów. Wushu nieodłącznie wiąże się z medycyną. Mistrz dzięki znajomości akupunktury ludzkiego ciała mógł być zarówno zabójcą jak i uzdrowicielem. Wushu rozwijało się w Chinach zawsze z poszanowaniem prawa i tradycji. Dopiero, gdy w 1644 r. miejsce obalonej dynastii Ming zajęła mandzurska dynastia Chan, uprawianie tej sztuki walki stało się nielegalne. Aż do obalenia ostatniego cesarza dynastii Chan w 1912 r. wushu ćwiczyli tylko w tajnych stowarzyszeniach. W 1909r. w celu popularyzacji wu-shu w Szanghaju powstał Związek Sztuk Walki Chinii.

Do 1917 r. objął on działaniem całe Chiny oraz założył filie w innych krajach Azji Południowo-Wschodniej: Wietnamie, Malezji, Singapurze i na Filipinach. W 1928 r. wushu zyskało miano sztuki narodowej (goshu) a chiński boks stał się dyscypliną sportową. Gdy po II Wojnie Światowej władzę objął Mao Tse-Tung, wielu mistrzów wushu wyjechało do Hongkongu lub na Tajwan. Wraz z nimi trafiły tam style północne. Szybko zdobyły one zainteresowanie również na Zachodzie. Do tej pory Zachód znał tylko w niewielkim stopniu południowe wu-shu. W tym czasie w Chinach kontynentalnych rozpoczęło się oczyszczanie wushu z „feudalnych przeżytków”. W końcu zabroniono całkowicie jego uprawiania jako „niebezpiecznego dla państwa”. Prześladowania zakończono dopiero gdy wushu zdobyło wielką popularność na Zachodzie. Zrobiło tam karierę wielu chińskich wojowników. Władze Chin zdecydowały się więc znieść zakazy i zaczęły propagować wushu jako prozdrowotną gimnastykę. Prawdziwe tradycyjne wushu do tej pory praktykuje się w tajnych szkołach. Obecnie na Zachodzie wszystkie chińskie sztuki walki znane są pod nieprawdziwą nazwą kung-fu. Zob. *ibidem*, s.62-71.

⁵ W czasach starożytnych w Korei istniało kilka różnych sztuk walki. Na znalezionych na Półwyspie Koreańskim freskach datowanych na początek naszej ery widać sceny walki przypominającej karate. Część historyków uważa, że większość koreańskich sztuk walki wywodzi się z Chin i Japonii. Natomiast sami Koreańczycy twierdzą, że ich style ukształtowały się już w początku naszej ery, w okresie trzech państw (I w. p.n.e.-VII w. n.e.): Korugi, Pekcze i Silla. W Korudze istniała sztuka walki tekkyon. W Pekcze chińscy mnisi buddyjscy praktykowali walkę subak. Język chiński przez długi czas pełnił na Dalekim Wschodzie takie funkcje jak łacina w średniowiecznej Europie. Według legendy, gdy w VII w. do Pekcze wtargnęły wojska chińskie ogoleni na лыso słudzy Buddy przepędzili okupantów gołymi rękami. Największy rozwój sztuk walki przypada jednak na okres dominacji państwa Silla (2 poł. VII w.). Założono wtedy wojenno-religijny instytut hwarangów, zajmujący się uczeniem arystokratycznej młodzieży. W tym instytucie powstał styl walki hwarang-do. Pod koniec XIV w. do władzy w Korei doszła dynastia Li. Panowała ona do początku XX w. Zmienił się nie tylko ustrój polityczny lecz również dominująca religia. Buddyzm został wyparty przez pochodzący z Chin konfucjanizm. Wiązało się z tym odejście od wojennych tradycji. Pomimo to, w armii nadal ćwiczone sztuki walki. W 1592 r. Korea została zaatakowana przez wojska japońskie. Atak udało się odeprzeć dzięki sporej pomocy armii chińskiej. Wtedy w Korei dzięki chińskim instruktorom pojawiły się sztuki walki z Shaolin. W XVIII w. koreańskie sztuki walki uniezależniły się od swoich chińskich pierwowzorów. To w tym okresie specjalnością stylów koreańskich stały się kopnięcia z wyskoku. Na początku XX w. Korea stała się japońskim protektoratem. Sytuacja ta trwała aż do kapitulacji Japonii w II Wojnie Światowej w 1945 r. W tym okresie duchowo-filozoficzne tradycje koreańskich sztuk walki zostały niemal całkowicie zapomniane. Zachowały się tylko w niewielu szkołach. W większości szkół trenowano karate i jiu-jitsu. Z drugiej strony japonizacja kultury koreańskiej pchnęła sztuki walki na nową drogę rozwoju. Wielu mistrzów zaczęło łączyć style koreańskie i japońskie. Gen. Chon-Chi-Choy przez wiele lat ćwiczył w Japonii karate shotokan. Połączył o techniki ręczne shotokan z koreańskimi technikami nożnymi i w ten sposób stworzył nowy styl taekwondo (droga ręki i nogi). Oficjalnie styl powstał zaraz po zakończeniu Wojny Koreańskiej (1950-1953). Na zjeździe przedstawicieli różnych stylów koreańskich wspólnie przyjęto nazwę taekwondo. Nowy styl jest przede wszystkim dyscypliną sportową, choć istnieje w niej też aspekt duchowo-filozoficzny, jak we wszystkich dalekowschodnich sztukach walki. Styl zyskał pełną akceptację władzy, choć niektóre szkoły przeszły do opozycji. W wyniku tego wiele z nich uległo zanikowi. Taekwondo trenuje się obecnie zarówno w Korei Północnej jak i Południowej. Współczesne taekwondo podzieliło się na dwie wersje. W 1966 r. powstała Międzynarodowa Federacja Taekwondo (ITF). Jej prezes gen. Chon-Chi-Choy szybko popadł jednak w konflikt z władzami państwa i przeniósł siedzibę do Toronto w Kanadzie. Część działaczy pozostała jednak w Korei i w 1973 r. zorganizowała w Seulu pierwsze mistrzostwa świata w taekwondo. Powstała na nich Światowa Federacja Taekwondo (WTF). Federacja gen. Choy'a szybko popadła w kłopoty finansowe i musiała zwrócić się o pomoc do Phenianu. W WTF zawodnicy walczą w kaskach, ochraniaczach tułowia, ochraniaczach piszczeli i ochraniaczach krocza. Natomiast w ITF jedynie w ochraniaczach piszczeli i ochraniaczach krocza. W ITF kładzie się większy nacisk na techniki ręczne a w WTF na nożne. Przepisy ITF są bardziej restrykcyjne. Natomiast w WTF walczy się w pełnym kontakcie, przez co walki są bardziej dynamiczne. Zob. *ibidem*, s.88-93.

Techniki wywodzące się z pankrationu są wykorzystywane we wszystkich sztukach walki Europy. Greckie metody szkolenia wojowników przejął antyczny Rzym. Tam w okresie Imperium zapoznały się z nimi plemiona barbarzyńskie⁷.

W średniowiecznej Europie na wszechstronne wyszkolenie wojenne składał się fechtunek, strzelanie z łuku, zapasy i walka na pięści. Wojownicy tamtych czasów brali udział w turniejach rycerskich. Prezentowali na nich swoje umiejętności w strzelaniu z łuku, fechtunku, jazdy konnej oraz zapasów. Rycerze musieli umieć nie tylko doskonale fechtować lecz również walczyć przy pomocy pięści, kopnięć, rzutów i chwytów.

O ile podstawową bronią rycerza był miecz, to prosty lud musiał walczyć gołymi rękami. Kiedy nastąpił upadek rycerstwa i duża część rycerzy stała się grabieżcami, ludność cywilna musiała umieć się bronić. Prości ludzie także organizowali swoje turnieje, na których demonstrowali umiejętności walki. Często sztuki walki wywodzące się z ludu były bardziej skuteczne od tych prezentowanych na turniejach rycerskich⁸.

Ruska „walka bez reguł”

Najstarszą rdzennie rosyjską sztuką walki jest rukopasnyj boj. Greckie źródła opisują wojowniczość dawnych Słowian, którzy wdzierali się na cudze

⁶ Początki tajskiego boksu owiane są mgłą tajemnicy. Źródła wskazują na to, że narodził się on w okresie długoletnich wojen pomiędzy Syjmem (dzisiejsza Tajlandia) i Mianmą. Według kambodżańskich i laoskich latopisów tajskie plemiona zaczęły zakładać szkoły sztuk walki już w XV w. p.n.e. Później tajska sztuka walki przybrała nazwę pahuyut. Przed rozpoczęciem każdej walki wojownicy odprawiali rytuał ku czci bogów i duchów opiekuńczych. W tym stylu dozwolone były uderzenia pięściami, kopnięcia kolanem i stopą oraz uderzenia głową. Tajski boks wywodzi się z pahuyut. W XIIw. w Tajlandii walki pahuyut odbywały się już regularnie. Pojedynek poprzedzała muzyka grana na tradycyjnych instrumentach. Tego typu walki zyskały miano muay. Nazwę muay-thai można przetłumaczyć jako „pojedynek wolnych”. Do walki wojownicy owijali sobie ręce grubymi sznurami, które smarowali kleistym roztworem ryżowym a następnie zanurzali w piasku. Pozwalało to zadawać niszczycielskie uderzenia. Muay-thai jest to oprócz umiejętności walki także ścieżka duchowa. Dobry nauczyciel potrafi obudzić w uczniu ducha bojowego nie tylko w czasie walki, lecz w każdej sytuacji. W Tajlandii funkcjonują trzy religie: pradawny kult duchów, buddyzm i hinduizm. W dzisiejszych czasach wiara w duchy jest powszechna we wszystkich warstwach społecznych. Każdy pojedynek boks tajskiego rozpoczyna rytuał ram-uay-kru. Bokser obchodzi ring w kierunku przeciwnym do ruchu wskazówek zegara. Trzyma się najwyższej liny. Kłania się w każdym narożniku. Odpędza w ten sposób z ringu złe duchy. Zatrzymuje się w swoim narożniku i klęka na kolana zwracając się w kierunku miejsca urodzenia. Zaslania twarz rękawicami. Kieruje modlitwę dziękczynną do nauczyciela. Składa trzy pokłony i dotyka podłogi rękawicami. Następnie wojownicy wykonują taniec ram muay oddając hołd bogom i sobie nawzajem. Tajski boks to bardzo brutalna sztuka walki. Dozwolone są w niej uderzenia pięściami i łokciami, kopnięcia stopą i kolanem oraz walka w klinczu. Około 100 lat temu tajski boks przybrał współczesną formę. Łączący elementy kultury wschodniej i zachodniej tajski boks stał się popularny nie tylko w Azji lecz także w Europie, Ameryce i Australii. Zob. Боевые искусства..., op.cit. s.94-99.

⁷ С. Липатов, op.cit. s. 14.

⁸ Ibidem, s.14-15.

terytoria. Walczyli oni przy użyciu toporów, mieczy, łuków, niewielkich kopii i ciężkich tarcz. W okresie XIII-XIV w. przeciwnicy Rusi: Polacy, Szwedzi i Węgrzy niejednokrotnie wspominali o strasznym ruskim boju⁹.

Nauka władania bronią rozpoczynała się na Rusi już w dzieciństwie. Jeżeli w rodzinie kniazia lub drużynnika urodził się syn, był on uczony walki mieczem. Początkowo ćwiczebny, z drewna, a gdy dorósł - prawdziwym.

Natomiast wśród prostego ludu popularna była walka na pięści. Często w użyciu były też noże, pałki i kistieni (кистени, niewielka pałka z metalowym zakończeniem). W 1478 r. , gdy Nowogród stał się częścią Rusi Moskiewskiej, patriarcha Nikon wydał ukaz nakazujący spalić wszystkie deski używane w walkach na pięści¹⁰.

Jednak rukopasnyj boj kwitł nadal. W masowych bójkach uczestniczyli wszyscy młodzi mężczyźni. To właśnie w czasie tego typu walk młodzieńcy kształtowali swój charakter i ducha bojowego. W tym czasie nie istniały praktycznie żadne reguły walki. Można było bić i kopać zarówno stojącego jak i leżącego. Uczestników bójki często wynoszono z miejsca starcia nieprzytomnych. Główny nacisk kładziono na siłę a nie na technikę.

Ruscy wojownicy stworzyli też oryginalną sztukę walki tarczą. Swoimi tarczami pokonali niejednego nieprzyjaciela. W 1709 r. w bitwie nad Połtawą atakujący Szwedzi zostali zmuszeni do ucieczki przed uzbrojonym w tarcze Pułkiem Nowogrodzkim. Na początku XIX w. rukopasnyj boj stał się elementem szkolenia rosyjskiej armii i marynarki wojennej¹¹.

Tymczasem wśród cywilnej ludności nadal wielką popularnością cieszyły się bójki grupowe, choć z czasem poddano je ograniczeniom. Jeszcze w 1726 r. wydano ukaz zabraniający kopania leżącego podczas masowych walk ulicznych. Lud odebrał to jako zamach na swoje prawa. Zasada ta była często łamana. To jednak stąd wzięło się popularne ruskie powiedzenie: „leżącego się nie bije” (лежащего не бьют)¹². Obecnie w Rosji istnieje wiele szkół odwołujących się do tradycji ruskiego rukopasznego boja. Współcześnie ta sztuka walki podzielona jest na wiele stylów.

Sambo – skuteczna samoobrona bez broni

Najbardziej popularną współcześnie rosyjską sztuką walki jest jednak sambo (самбо, самооборона без оружия, samoobrona bez broni). Jest to wszechstronny styl walki łączący techniki wielu różnych sztuk walki. Sambo dzieli się na odmianę sportową i bojową.

⁹ Zob. Боевые искусства..., op.cit. s.160.

¹⁰ Ibidem, s. 161.

¹¹ Ibidem, s. 162

¹² Ibidem, s. 162-163

Sambo narodziło się w Rosji w latach 1920-1930. Sambo sportowe szybko zdobyło wielu miłośników na całym świecie. Natomiast sambo bojowe do niedawna okryte było mgłą tajemnicy. Nauczano go jedynie w armii, NKWD, KGB i wojskach MSW.

Sambo stanowi połączenie wielu sztuk walki: japońskiego jiu-jitsu i judo¹³, francuskich i wolnych amerykańskich zapasów¹⁴, boksu angielskiego¹⁵,

¹³ Japońska sztuka walki jiu-jitsu (na Zachodzie znana jako ju-jitsu) stała się spójnym systemem w XVI w. Wywodzi się ona z prastarej samurajskiej sztuki walki yoroi-kumi-uti, która istniała od niepamiętnych czasów i doznała największego rozkwitu w okresie XII-XV w. Według legendy sekrety sztuki jiu-jitsu przekazał we śnie mistrzowi yeroi-kumi-uti samurajowi Takenoyti świętobliwy mnich. Przebudziwszy się mistrz Takenoyti postanowił założyć własną szkołę walki takenoyti-ryu (istnieje ona do dnia dzisiejszego). Wydarzenie to miało miejsce w 1532 r. Jednak o jiu-jitsu (sztuka miękkości) wspominają o wiele starsze źródła jak „Powieść o czasie minionym” datowana na XI w. W jiu-jitsu silne są wpływy chińskich i koreańskich sztuk walki. W XVI-XVII w. w Japonii istniało wiele szkół jiu-jitsu. Rywalizowały one między sobą. Najlepsze szkoły to dayto i kito. Jiu-jitsu opiera się przede wszystkim na rzutach, dźwigniach i duszeniach. Pozwala walczyć zarówno z nieuzbrojonym jak i uzbrojonym przeciwnikiem. Z jiu-jitsu wywodzi się judo (droga miękkości), bardzo popularny sport nie tylko w Japonii lecz na całym świecie. Założył go wybierając najlepsze techniki jiu-jitsu Jiguro Kano pod koniec XIXw. W 1882 r. Kano otworzył w Tokio szkołę judo „Kodokan”. Popularność judo nie spodobała się zwolennikom jiu-jitsu. Spór rozsądziły władze organizując mecz pomiędzy judokami a zwolennikami tradycyjnego jiu-jitsu. Miażdżąco wygrali go zawodnicy judo. Wygrali 13 z 15 walk, dwie zremisowali. Był to wielki triumf judo nie tylko w Japonii ale na całym świecie. Nowa sztuka walki zaczęła być nauczana w armii i policji Kraju Kwitnącej Wiśni. Obecnie judo cieszy się wielką popularnością na całym świecie. Jest to bardzo popularny sport w Rosji, gdzie działa wiele szkół i sekcji judo. Według Jiguro Kano judo to także filozofia. Mawiał on: „judo to nie tylko sztuka ataku i obrony. To styl życia”. Tymczasem jiu-jitsu w drugiej połowie XX w. wyszło poza Japonię i przestało być sztuką tylko dla wybranych. Nabralo ono nowych cech i pojawiły się w nim nowe techniki. Tak powstało brazylijskie jiu-jitsu, które uznawane jest za najsukuteczniejszą sztukę walki pozwalającą obronić się przed nieuzbrojonym i uzbrojonym przeciwnikiem. Wchodzi ono w skład szkolenia służb wywiadowczych. Łączy ono dawne techniki jiu-jitsu z elementami walk ulicznych. W 1914 r. legendarny mistrz Mitsyo Maeda znany jako Count Koma (Hrabia Bitwy) wyjechał do Brazylii. Uczył on technik jiu-jitsu i judo Carlosa Gracie. Jego uczeń nabierał doświadczenia w walkach ulicznych. Podzielił się on umiejętnościami jiu-jitsu ze swoimi braćmi wszyscy brali udział w walkach bez reguł (vale tudo). Stale uzupełniali swoją sztukę nowymi technikami branymi z walk ulicznych. Po jedenastu latach Carlos otworzył własną akademię w Belemie. Jej uczniowie wygrywali rywalizacje z innymi szkołami walki. Najlepszym z braci Gracie był Helio. Swoją pierwszą walkę wygrał on już w wieku 17 lat. To właśnie jemu przypisuje się stworzenie stylu o nazwie brazylijskie jiu-jitsu lub szkoła Gracie. Helio Gracie rozpropagował swój styl nie tylko w Brazylii lecz również w USA, Europie a nawet w Japonii. Ten rodzaj walki znajduje zastosowanie przede wszystkim w samoobronie. Zob. Ibidem, s.40-45.

¹⁴ Według źródeł historycznych pojedynki zapaśnicze odbywały się już osiem tysięcy lat temu w dorzeczu Tygrysu i Eufratu, na terenach dzisiejszego Iraku. Za największego mistrza tamtych czasów uznaje się bohatera sumeryjskich eposów Gilgamesza. Według mitów potrafił on nawet pokonać lwa gołymi rękami. Jednak sportem zawodowym zapasy stały się w starożytnej Grecji. Tam zaczęto zakładać specjalne szkoły zapaśnicze. Po zdobyciu Grecji przez Rzym zapasy stały się popularne również tam. W czasie igrzysk zapaśników wystawiano do walki z bokserami i uzbrojonymi gladiatorami. W IV w. wraz z przyjęciem chrześcijaństwa nastąpił upadek antycznych sztuk walki. Pozamykano szkoły zapaśnicze i zaprzestano rozgrywania Igrzysk Olimpijskich. Jednak nawet w średniowieczu zapasy pozostały lubianą rozrywką. Pod koniec XVIII w. zaczął tworzyć się styl zapasów grecko-rzymskich. Jego reguły sformowano we Francji, gdzie zapasy cieszyły się wielką popularnością wśród ludności miast i wsi. Walki siłaczy na jarmar-

kach przyciągały tłumy widzów. Miasta rywalizowały ze sobą. W 1848 r. w Paryżu odbyły się pierwsze zawodowe mistrzostwa zapasnicze. Do Francji zaczęli przyjeżdżać mistrzowie z Niemiec, Włoch i Rosji by zapoznać się z regułami i brać udział w zawodach. To właśnie zapasy francuskie stały się sportem masowym na całym świecie. W 1896 r. zapasy francuskie włączono do programu pierwszych nowożytnych Igrzysk Olimpijskich. Aby podwyższyć ich rangę nadano im nazwę zapasów grecko-rzymskich. Jednak zawodowi sportowcy jeszcze długo używali nazwy zapasy francuskie. W 1948 r. w Związku Radzieckim Komitet ds. Kultury Fizycznej i Sportu nadał zapasom grecko-rzymskim nazwę zapasów klasycznych, a wolnym amerykańskim- wolnych. W 1991 r. powrócono do nazwy zapasy grecko-rzymskie. Wygrać walkę w zapasach grecko-rzymskich można kładąc przeciwnika na obie łopatki i utrzymując go w tej pozycji przez minimum pół sekundy lub na punkty. Do połowy XX w. na międzynarodowych zawodach zapasów grecko-rzymskich największe sukcesy odnosili reprezentanci Finlandii i Szwecji, a następnie Węgier i Turcji. Jednak na olimpiadzie w 1952 r. wielki sukces odnieśli zapasnicy ze Związku Radzieckiego. Od tej pory Rosja jest największą potęgą w tym sporcie. Do legendy światowego sportu przeszedł zapasnik Aleksandr Karelin. Wygrał on 9-krotnie mistrzostwa świata, 12-krotnie mistrzostwa Europy i 13-krotnie mistrzostwa Rosji. Karelin był mistrzem olimpijskim w 1988, 1992 i 1996 r. Został on zapisany w Księdze Rekordów Guinnessa jako sportowiec, który przez 13 lat nie przegrał żadnego pojedynku. Zapasy grecko-rzymskie zdobyły popularność głównie w Europie. Natomiast w Azji i Ameryce rozwinęły się zapasy w stylu wolnym. W USA zapasy wolne dzielą się jeszcze na zawodowe i amatorskie. W formule zawodowej dozwolone jest więcej chwytów. Amatorskie zapasy w stylu wolnym rozwijają się przede wszystkim w amerykańskich college'ach i uniwersytetach. W stylu grecko-rzymskim atakuje się jedynie górną część ciała, natomiast w stylu wolnym dozwolone są również chwytaki na nogi. Od zwycięstwa w 1904 r. na olimpiadzie w Saint-Louis światowym liderem w zapasach wolnych są Stany Zjednoczone. Zaraz za USA w klasyfikacji medalowej jest Rosja, a następnie Iran i Turcja, gdzie zapasy są sportem narodowym. Zob. Ibidem, s. 146-151.

¹⁵ Współczesny boks bardzo różni się od tego, który istniał przed wiekami. Przyjmuje się, że boks w takiej formie, w jakiej znamy go dzisiaj wywodzi się z angielskiej walki na pięści. Jednak pojedynki pięściarskie przez wieki odbywały się w wielu krajach świata. Wiele krajów oskarża nawet Anglików, że uzurpują sobie miano ojców boksu, pomimo, że wnieśli oni bardzo wiele w rozwój tego sportu. Na wykopaliskach w pobliżu Bagdadu znaleziono wiele malunków przedstawiających pojedynki pięściarskie. Także na egipskich amforach często malowani byli bokserzy prowadzący walkę. Z Egiptu boks rozprzestrzenił się na Kretę a stamtąd na całą Grecję. Według badań archeologicznych pojedynki pięściarskie były znane jeszcze przed powstaniem państwa greckiego, w okresie kultury egejskiej. W „Iliadzie” Homera opisywany jest pojedynek na cześć wojowników poległych pod Troją. Za patrona pięściarzy Grecy uważali Apolla, który pokonał w walce boga wojny Aresa wykazując się szybkością, sprawnością i sprytem. Piękno walki na pięści zachwalali tacy wielcy myśliciele jak Sokrates, Platon i Arystoteles. W Anglii pojedynki pięściarskie odbywały się już w XIII w. To właśnie tam boks stał się sportem zawodowym. W XVII-XVIII w. większość pojedynków odbywała się już za pieniądze. Wokół boksu rozwinął się hazard. Wojownicy bili się wtedy do utraty sił. Najdłuższy udokumentowany pojedynek odbył się 7 kwietnia 1893 r. w Nowym Orleanie w USA. Jack Burkam i Eddie Bowen walczyli wtedy bez rękawic przez 7 godzin 20 minut bez przerwy. Walka zakończyła się remisem. Obaj bokserzy opadli z sił i znokautowali się nawzajem. Co ciekawe, okazali się oni bardziej wytrwali niż sędziowie. Trzech z czterech sędziów poszło do domu przed zakończeniem pojedynku. Boks nie miał wtedy nic wspólnego ze sztuką. Nie było kategorii wagowych. Dozwolone były kopnięcia, chwytanie rąk, ciosy pchnięcia plecami i korpusem, uderzenia kolanami, łokciami, głową, rzuty, atakowanie oczu i gryzienie. O zwycięstwie nie decydowała technika lecz czysta siła. Profesjonalnymi bokserami często zostawali uliczni chuligani. Boks zaczął wkraczać na dobrą drogę w XVIII w. Krwawe mordobicie zaczęło odchodzić w przeszłość. Człowiekiem, który przeistoczył boks w prawdziwą sztukę pięściarską był James Figg. W 1719 r. dzięki doskonałej technice wygrał on pojedynek na Oxford Street w Londynie z o wiele silniejszym Nedeem Sattonem. Zachwycona publiczność okrzyknęła go mistrzem Anglii. Wcześniej nie było takiego tytułu. Figg nie utracił tego tytułu do zakończenia swojej kariery w 1734 r. Walkę podzielono na rundy. Runda nie miała ograniczenia czasowego, trwała dopóki jeden z walczących nie upadł na ziemię. Rund w pojedynku było 20-50. Pozostało wiele technik zapasniczych,

ruskiego rękopasznego boja oraz sztuk walki narodów Kaukazu i Azji Środkowej.

Za twórców sambo uważa się Wiktora Afanasjewicza Spiridonowa (1883-1943) oraz Wasilija Stiepanowicza Oszczenkowa (1882-1937). Spiridonow był porucznikiem armii carskiej, weteranem wojny rosyjsko-japońskiej i I Wojny Światowej. Po Rewolucji Październikowej zasiadał on w Sztabie Generalnym Armii Czerwonej¹⁶.

Spiridonow połączył ze sobą najwartościowsze techniki wyżej wymienionych stylów tworząc nową sztukę walki, która pozwala walczyć z uzbrojonym w broń białą lub palną, a także z nieuzbrojonym przeciwnikiem. Techniki pięściarskie Spiridonow zaczerpnął z boksu angielskiego, nożne z angielskiego, a rzuty, dźwignie i duszenia z japońskiego jiu-jitsu. Styl Spiridonowa nie przy-

chwyty za ręce i korpus, uderzenia kolanami, łokciami i głową. Wprowadzono jednak szereg zakazów. Zabroniono chwytów poniżej pasa, gryzienia, wydłubywania oczu i dobijania leżącego przeciwnika. Walki nadal były brutalne i często kończyły się śmiercią. W 1838 r. przyjęto "Zasady ringu londyńskiego". Jednak weszły one w życie dopiero w 1853 r. i funkcjonowały aż do czasu wprowadzenia rękawic. Jednym z najslawniejszych bokserów tamtych czasów był Benjamin Kount. Posiadał on ogromną siłę lecz słabą technikę. W tamtych czasach takim sposobem można było jeszcze osiągnąć sukces. Kount wywalczył tytuł mistrzowski w 1841 r. po ciężkim 35-cio rundowym pojedynku. Inny sławny bokser walczący bez rękawic to Tom Soyers. W końcu lat 50-tych XIX w. wygrał on 16 walk i przegrał zaledwie dwie. W połowie lat 50-tych XIX w. miłośnicy boksu ufundowali pas mistrzowski, który zwycięzca walki mógł zatrzymać do pierwszej porażki. Kolejny zbiór zasad opublikował w 1867r. angielski arystokrata markiz Quinsberry. Opublikował go dziennikarz sportowy John Chambers. Nazwał go : „12 punktów markiza Quinsberry”. Oficjalnie zasady weszły w życie w 1872 r. Według nich z boksu wyeliminowano techniki zapaśnicze. Pojawiły się skórzane rękawice. Wprowadzono czasowe ograniczenie rundy. Rund w pojedynku było do 15 dla amatorów i do 20 dla zawodowców. Wprowadzono trzy kategorie wagowe. Był to w boksie prawdziwy przełom. Zwycięstwa zaczęli odnosić nie tylko tzw. „nosorożce” posiadający wielką masę lecz również sportowcy dysponujący świetną techniką. Rozwinęły się dynamicznie różne szkoły boksowania. Z Anglii boks rozprzestrzenił się na Europę i Amerykę. Najważniejsze szkoły boksu to angielska, francuska i amerykańska. Brytyjcy bokserzy specjalizują się w walce na daleki dystans, zwracają dużą uwagę na technikę uderzeń i obrony. Natomiast w USA walka toczy się głównie w bliskim dystansie i jest o wiele szybsza oraz bardziej agresywna. Technice nie poświęca się już tyle miejsca co w Anglii. Celem amerykańskiego boksera jest szybki nokaut. Taka taktyka jest bardzo skuteczna. Amerykanie od dawna dominują na wszystkich mistrzostwach świata. Pierwsze mistrzostwa według nowych zasad odbyły się dwadzieścia lat po ich wprowadzeniu, w 1892r. w Nowym Orleanie w USA. Naprzeciw siebie stanęli wtedy James „Gentelman Jim” Corbett stanął i legenda pojedynków pięściarskich bez rękawic John „Młot” Sullivan. W 21-ej rundzie Corbett znokautował Sullivana. Od tego czasu boks jest nie tylko sportem lecz również przynoszącym wielkie zyski biznesem. Francuska szkoła bokserska łączy elementy angielskiej i amerykańskiej. Francuscy mistrzowie największe sukcesy zaczęli odnosić w latach 20-tych i 30-tych XX w. W późniejszych dziesięcioleciach nie zakwalifikowali się już do światowej bokserskiej elity. Na początku XXw. nastąpił ostry podział na boks zawodowy i amatorski. W 1904r. boks został włączony do programu Igrzysk Olimpijskich. Od 1925r. regularnie odbywają się mistrzostwa Europy. Boks zawodowy rozwija się bardzo dynamicznie i jest jednym z najbardziej dochodowych sportów świata. Zob. Ibidem, s. 108-115.

¹⁶ *Динамика русского рукопашного боя. Стиль В. Спиридонова, А. Кадочникова, Дудукчан И.М., 2004, s.6.*

klada większego znaczenia do walki w parterze. Jest to typowy styl stójkowy. Był on nauczany w jednostkach NKWD.

Drugi z ojców sambo Wasilij Stiepanowicz Oszczenkow dzieciństwo i młodość spędził w Japonii, gdzie uczył się judo u samego założyciela tej sztuki Jiguro Kano. Oszczenkow szybko nauczył się technik judo i zdobył zaufanie Kano, który pomógł mu dostać się do sławnej szkoły judoków Kadokan. W tym czasie w Japonii panowała euforia po wygranej wojnie z Rosją w 1905 r. Oszczenkow był więc traktowany tam jak śmiertelny wróg. Pomimo tych trudności zdobył on w szkole Kadokan pierwszy stopień mistrzowski – I Dan. Była to rzadkość nawet wśród Japończyków. Oszczenkow został czwartym Europejczykiem i pierwszym Rosjaninem z czarnym pasem judo, przekazany przez samego Jiguro Kano.

Na krótko przed I Wojną Światową Oszczenkow przyjechał do Rosji, gdzie zaczął aktywnie propagować judo. Pierwsze międzynarodowe zawody judo odbyły się we Władywostoku. Oszczenkowa interesowała przede wszystkim przydatność sztuk walki w działaniach wojennych. Zorientował się on, że wiele rzutów ma świetne zastosowanie w samoobronie. Opracował on także dźwignie na nogi, które nie były stosowane w sportowym judo.

Oszczenkow rozpoczął opracowywanie nowego stylu walki i karierę w Centralnym Instytucie Kultury Fizycznej. W 1933 r. połączył on techniki japońskich sztuk walki, francuskich oraz wolnych amerykańskich zapasów i kaukaskie sztuki walki w jeden syntetyczny system walki parterowej. W ciągu kilku lat bardzo się on rozwinął¹⁷.

Walki pokazowe, które organizował Oszczenkow, wywoływały wśród widzów ogromny entuzjizm. Szczególnie efektywnie wyglądała samoobrona przed kilkoma uzbrojonymi przeciwnikami. Sambo, bo tak nazwano styl powstały z połączenia nauk Spiridonowa i Oszczenkowa, stało się oficjalną „sowiecką sztuką walki”. Rozdzieliło się ono na sportowe i bojowe. Sport ten zyskał wielu miłośników w różnych częściach świata.

Iwan Podubny – mistrz mistrzów

Nie można pisać o sztukach walki w Rosji bez wspomnienia legendarnego zapaśnika i siłacza Iwana Podubnego, który rozślawił Rosję na światowej arenie zapaśniczej. Iwan Maksimowicz Podubny urodził się 26 września 1871 r. w ukraińskiej wiosce Kresiononowka. Jego ojciec Maksim był wiejskim siłaczem. Podobno dźwigał naraz dwa worki ważące po pięć pudów każdy. Maksim wygrywał wszystkie organizowane we wsi zawody zapasów

¹⁷ Ibidem, s. 165-167.

z pasami (борба на поясах)¹⁸. Również jego syn Iwan był ponadprzeciętnie silnym chłopcem. W wieku 15 lat dorównał ojcu siłą. Jego rodzina przeprowadziła się wtedy do sąsiedniej wsi Bogoduchowka. W wieku 22 lat Iwan odszedł ze wsi w poszukiwaniu lepszego życia. Został zwolniony z poboru do armii jako najstarszy syn w rodzinie. Udał się do Odessy, a następnie do Sewastopola. Zatrudnił się tam przy rozładunku w porcie. Co rok przyjeżdżał do rodziców i przywoził pieniądze.

Pewnego roku Iwan jednak nie przyjechał. Zaniepokojona matka Hanna wysłała swojego męża na poszukiwania. Gdy Maksim wrócił z Krymu, długo się nie odzywał, aż po paru dniach oznajmił żonie, że ich syn Iwan zaciągnął się do cyrku. Wówczas nie wiedział jeszcze, że będzie to pierwszy krok Iwana na drodze do światowej sławy¹⁹.

Iwan zapoznał się w sewastopolskim porcie ze studentami szkoły piechoty morskiej Antonim Prieobrażenskim i Wasilijem Wasiliewem, którzy interesowali się zapasami i podnoszeniem ciężarów. Nauczyli tej sztuki Iwana, który szybko okazał się od nich lepszy. Odkrywszy w sobie talent Podubny udał się do Teodozji. Stacjonował tam sławny cyrk Beskrownego, który specjalizował się w pokazach rusko-szwajcarskich zapasów z pasami. Występowali w nich sławni zapaśnicy m.in. ogromny Polak Piotr Jankowski zwany Papiaszą i Georg Lurich, który ustanowił wiele rekordów w podnoszeniu ciężarów i wielu innych. Każdy ochotnik mógł zmierzyć się w walce z siłaczami. Po długich wahaniach Iwan spróbował i został przyjęty do cyrku²⁰.

Niedługo potem na oczach publiczności pokonał w parterze profesjonalnego zapaśnika. Po krótkim czasie Iwan zwyciężał już wszystkich cyrkowych atletów. Nigdy nie wygrał tylko z naszym rodakiem, ważącym 150 kg i wyższym od niego o głowę Piotrem Jankowskim. Iwan Podubny dysponował nie tylko wielką siłą, lecz także dużo trenował i cały czas uczył się nowych technik zapaśniczych. Nikt nie mógł mu dać rady w rusko-szwajcarskich zapasach z pasami.

Tymczasem w świecie zapaśniczym nadeszła nowa epoka. Zapasy w stylu klasycznym, które wówczas nazywano francuskimi, zaczęły zyskiwać coraz większą popularność. Podubnego zaproszono więc do Towarzystwa Atletycznego w Sankt-Petersburgu. Zaproponowano mu reprezentowanie Rosji na organizowanych w 1903 r. przez Paryskie Towarzystwo Sportowe oraz francuskie pismo „Sport” mistrzostwach zapaśniczych. Podubny gorliwie trenował więc nowy styl zapasów w Petersburgu pod okiem znakomitego trenera Francuza, Jeana de Paris.

¹⁸ Ibidem, s.154.

¹⁹ Ibidem, s.154.

²⁰ Ibidem, s.155.

Na mistrzostwach w Paryżu miało wystąpić 130 zapaśników. Wśród nich byli: Belg Omer de Boulon, Duńczyk Jess Pedersen, Francuz Raul Le Buches i Polak Stanisław Zbyszko-Cyganiewicz. Iwan Podubny zaczął walki z sukcesami. Wygrał 11 pojedynków. Następnie nadszedł pojedynek z Raulem Le Buches, który był przez środowisko nazywany Rzeźnikiem. Pseudonim ten wziął się nie tylko z tego, że Raul rozkładał przeciwników w parterze, lecz również z tego, że w młodości pracował w rzeźni.

Francuz cały czas wyswobadzał się z chwytów Podubnego. Okazało się, że jest on nasmarowany tłuszczem. Sędziowie nakazywali wycierać go ręcznikiem po każdym 5 minutach. Pojedynek trwał 30 minut. Podubny nie dał rady utrzymać przeciwnika i przegrał zaledwie jednym punktem. W ten sposób odpadł z dalszej rywalizacji. Później dowiedział się, że Le Buches na treningach nacierał się masłem oliwkowym tak, jak czynią to zawodnicy tureckich sztuk walki. Masło to po dłuższym wcieraniu w skórę wychodzi wraz z potem.

Iwan Podubny pozostał w Paryżu do zakończenia mistrzostw. Podpatrywał innych zawodników, podpatrywał nieznane sobie techniki, odwiedzał najlepsze paryskie kluby. Zaczął od razu przygotowywać się na następne mistrzostwa. Przez cały rok 1904 ciężko trenował. Aż w końcu w 1905 r. nadeszły nowe mistrzostwa. Raul Le Buches widząc, że nie jest w stanie uczciwie wygrać z Podubnym zaproponował mu przegranie walki. Podubny nie zgodził się kategorycznie i wygrał walkę. Od tego czasu Francuz zapalał do Rosjanina wielką nienawiścią.

Tymczasem Podubny dotarł do finału. Pokonał w nim Jessa Pedersena, wygrywając 10 tysięcy dolarów i tytuł mistrza. Od tego czasu zaczęło się wielkie pasmo zwycięstw Podubnego. Zwyciężał na matach Nicei, Florencji, Wenecji, Turynu, Werony, Mediolanu i Palermo. Zwycięsko wracał także z mistrzostw Afryki w Tunisie oraz Algierze. Wygrywał walki nawet ze znakomitymi przedstawicielami boksu²¹. Po kolejnej wygranej w Berlinie w 1906 r. Podubny triumfalnie powrócił do Sankt-Petersburga. Pisały o nim wówczas wszystkie gazety. Dziennikarze nadali mu tytuł „mistrza mistrzów”²².

Tymczasem Raul Le Buche skończył tragicznie. Pałał on do Podubnego taką nienawiścią, że postanowił zorganizować na niego zamach. Tylko dzięki swojemu refleksowi i sprawności Iwan Podubny uszedł z życiem. Bandyci zażądali od Raula pieniędzy za nieudany zamach, a gdy odmówił, zabili go pałką²³.

²¹ Ibidem, s.158.

²² Ibidem, s.158.

²³ Ibidem, s.158.

W 1910 r. Iwan Podubny powrócił w rodzinne strony, gdzie zakupił ziemię. Jednak z powodów finansowych już w 1913 r. sprzedał ją i powrócił na matkę. Tym razem szło mu znacznie gorzej. W wieku 50 lat nie miał już tych sił co dawniej. Podubny bardzo przeżył tragedię Rewolucji Październikowej i Wojny Domowej. Nadal jednak występował w cyrkach. W 1922 r. zatrudnił go cyrk moskiewski, a następnie petersburski. Warunki finansowe były jednak niewystarczające i Podubny w końcu zdecydował się emigrować do Niemiec²⁴. Tam spotkał w 1925 r. amerykańskiego łowcę głów Jacka Ferry'ego, który zaproponował mu walki w USA. W Ameryce królowały jednak bardziej agresywne zapasy w stylu wolnym. Iwan musiał więc znów uczyć się czegoś nowego²⁵.

W USA Podubny wygrywał w stylu wolnym z najlepszymi amerykańskimi zapaśnikami. W końcu przegrał jednak na punkty z mistrzem stylu wolnego Joe Stekerem. Nawet ponadprzeciętnie silny człowiek w wieku około 60 lat musi ulec w rywalizacji z młodszymi zawodnikami.

W lutym 1927 r. Iwan Podubny powrócił do Rosji, za którą bardzo tęsknił. Gdy jego parowiec dobijał do nabrzeża witały go tłumy ludzi i orkiestra. Wraz z żoną osiadł w niewielkim kurorcie Ejsku, gdzie zakupił dom z sadem. Codziennie ćwiczył z ciężarami²⁶.

Następnie przyszła tragiczna okupacja niemiecka, podczas której rodzina Podubnego cierpiała często głód. Pomimo to kategorycznie odmówił on występowania w barwach hitlerowskich Niemiec. 7 sierpnia 1949 r. Iwan Maksimowicz Podubny zmarł²⁷.

W stronę współczesnego MMA

W dzisiejszych czasach na całym świecie istnieje bardzo wiele sztuk walki: jiu-jitsu, judo, sambo, aikido²⁸, rukopasnyj boj, wushu, teakwondo, muay-thai,

²⁴ Ibidem, s.158.

²⁵ Ibidem, s.159.

²⁶ Ibidem, s.159.

²⁷ Ibidem, s.159.

²⁸ Aikido w Japonii jest młodą lecz bardzo popularną sztuką walki. Posiada ona własną filozofię, dzięki której wojownik kształtuje nie tylko swoje ciało lecz także umysł. Podstawę aikido stanowią chwyt, rzuty i duszenia. Powstało ono na bazie dawnej sztuki dayto. Ojcem-założycielem był potomek samurajów Morichei Ueshiba.(1883-1969). Za najważniejsze nie uważał on zwycięstwa nad przeciwnikiem lecz jedność z Kosmosem i umiejętność kontroli wewnętrznej siły chi. Według Ueshiby kto wygra walkę z własnymi słabościami, wygra także z każdym przeciwnikiem. Sam Ueshiba w dzieciństwie był mały i słaby i tylko dzięki ciężkim treningom zdobył sprawność i siłę, które zachował do starości. Jeszcze w wieku 60 lat był w stanie wygrywać walki. Ueshiba trenował wiele sztuk walki: karate, jiu-jitsu, kendo i iari-jiutsu (sztuka walki kopiami). Stwierdził on, że pokonanie każdego przeciwnika jest utopią bo zawsze znajdzie się lepszy i silniejszy. Dlatego samo szukanie walki jest już porażką. Rozmyślając w niedostępnych górach połączył on znane sobie techniki różnych sztuk walki ze swoją filozofią i stworzył aikido. W tym systemie najważniejsze miejsce odgrywa chi, życiowa siła Wszechświata. Każda walka jest naruszeniem harmonii Wszechświata,

hapkido, kick-boxing, itd. Wszyscy od długiego czasu zadawali sobie pytanie, która z nich jest najbardziej skuteczna w realnej walce. Jedni mistrzowie walki umieli kruszyć kamienne głązy, inni zabić byka uderzeniem.

Dawne sztuki walki uczyły na pierwszym miejscu walki bronią białą, gdyż były tworzone na użytek wojny. Dziś sztuki walki to przede wszystkim sportowa rywalizacja i walka bronią zesła na dalszy plan. Ciężko wyłonić najbardziej skuteczną sztukę walki. Skuteczne są przede wszystkim te style, które łączą techniki pochodzące z wielu sztuk.

W drugiej połowie XX w. na Zachodzie powstało wiele takich łączonych sztuk walki: amerykańska walka wręcz (założyciel John Karry), kick-boxing (termin pierwszy raz użyty w 1974 r.) kajukeibo (sztuka walki powstała na Hawajach w latach 1947-1950), combat-wrestling (założony w 1994 r. przez japońskiego zapaśnika stylu wolnego Noriaki Kiguti), krav-maga Izraelczyka Imricha Lichtenfelda i wiele innych.

Współczesne sztuki walki można podzielić na: realne systemy samoobrony i sporty walki. Realne systemy samoobrony stworzone są do walki na śmierć i życie, w której trzeba najbardziej skutecznym sposobem pokonać przeciwnika. Zazwyczaj są one wykorzystywane w jednostkach specjalnych.

W Sowieckiej Rosji w latach 30-tych opracowano dla NKWD system walki łączący techniki uderzeń z boksu amerykańsko-angielskiego, kopnięcia z savate i rzuty oraz chwyt z jiu-jitsu. Podobne systemy walki realnej powstały też w innych państwach.

Sporty walki natomiast polegają na walce w myśl ustalonych reguł. Znaczenie ma w nich przede wszystkim spektakularność prezentowanych technik. W sportach walki zabronione są uderzenia głową, gryzienie, atakowanie krocza i oczu.

Systemów i sportów walki jest coraz więcej. Cały czas powstają nowe. Przykładem może być tu Masutatsu Oyama. Na podstawie własnych doświadczeń założył on kontaktowy twardy styl karate – kyokushin. Gdy Oyama zmarł jego styl pozostał.

Skuteczności poszczególnych sztuk, szkół i stylów walki próbowano dowieść na tzw. galach MMA. Potocznie były one zwane „walkami bez reguł”

więc Wszechświat dążąc do odzyskania równowagi staje po stronie mistrza aikido. W 1938 r. Ueshiba otworzył w świątyni Iwami w prowincji Ibaraki pierwszą szkołę aikido „Kobukan”. Jednak po przegranej w II Wojnie Światowej wszystkie tradycyjne sztuki walki zostały w Japonii zakazane. Dopiero w 1948 r. Ueshiba, tym razem w Tokyo, otworzył Centralny Klub Aikido oraz Związek Aikido. Po jego śmierci na jego czele stanął jego syn Kisemaru. Gdy zmarł w 1999 r. funkcję tę przejął wnuk Moriteru Ueshiba. W aikido stosuje się jedynie chwyt i rzuty obronne. Pomimo, że mistrz Ueshiba był przeciwnikiem rywalizacji, od lat 50-tych XX w. rozwija się także sportowe aikido. Mistrzowie tej sztuki starają się udowodnić jej skuteczność. Jednak trzeba przyznać, że w walce realnej aikido nie ma żadnego zastosowania. W opozycji do utopijnych nauk mistrza Ueshiby, istnieją także szkoły bojowego aikido, które trenują także ciosy, atak i dobijanie przeciwnika. Zob. Ibidem, s.46-53.

choć oczywiście w każdej z federacji MMA istnieją reguły. W walkach MMA zabronione jest gryzienie, uderzanie łokciem w krtani i szyję, wydlubywanie oczu, kopanie w krocze oraz chwytywanie za nos i uszy przeciwnika. Walkę może przerwać sędzia, trener lub lekarz. Oczywiście dodatkowo każda federacja ma własne przepisy.

Pierwsze walki MMA zaczęły być organizowane w latach 90-tych XX w., choć w Rosji podobne mistrzostwa wojsk powietrzno-desantowych w walce wręcz odbywały się już od 1979 r. Pierwsza światowa gala MMA odbyła się w listopadzie 1993 r. w Denver w USA²⁹. Brali w niej udział mistrzowie karate, jiu-jitsu, sumo, tekwondo, kick-boxingu i wielu innych sztuk walki. Zwyciężył Amerykanin Ken Shemrock, były mistrz formuły UWF³⁰.

Obecnie kluczem do zwycięstwa w MMA jest wszechstronność. Przygotowując się do takich walk kick-bokserzy uczą się chwytów, rzutów i duszeń a zapaśnicy uderzeń i kopnięć. Można powiedzieć, że ziściło się marzenie Bruce'a Lee o stworzeniu uniwersalnego systemu łączącego najbardziej skuteczne techniki wszystkich sztuk walki świata. Obecnie walki MMA odbywają się w 50 krajach świata.

MMA jest sportem niezwykle popularnym również w Rosji. W 1997 r. w Sankt-Petersburgu na bazie klubu sportowego Red Devils powstała federacja MMA o nazwie M1 Global. Organizuje ona własne gale, na których walczą zawodnicy z Rosji przeciwko najlepszym fighterom ze świata. Rosjanie odnieśli też wiele sukcesów w nieistniejącej już federacji Pride w USA i Japonii. Największą sławą rosyjskiego MMA jest Fiodor Emielianienko, niepokonany mistrz federacji Pride³¹.

Rosja ma bardzo długą i bogatą tradycję sportów walki. Obecnie rdzennie rosyjskie sztuki walki sambo i rukopasnyj boj zgodnie ze światowymi trendami ewoluują w kierunku MMA.

Jakub Ignaczak – absolwent roszjoznawstwa w Instytucie Rosji i Europy Wschodniej UJ. Analityk portalu Geopolityka.org. Korespondent z Europy Wschodniej portalu GrapplerInfo, poświęconego parterowym sportom walki. Píše doktorat „Neoeurazjatyzm w perspektywie nacjonalizmu”. Trenuje BJJ i MMA w klubie Grappling Kraków.

²⁹ Zob. Ibidem, s.176

³⁰ Wresling- hybrydowy sport walki stworzony przez specjalistę od karate, judo i sumo Massami Soranaki oraz eksperta od judo i mistrza tai-boxingu Eisaki Fujiwary. Zob. Ibidem, s.176.

³¹ Ibidem, s.174

Mixed Martial Arts in Russia

Jakub Ignaczak

Martial arts and sports have existed since the ancient times. Each country and each nation have their own unique martial art, which is part of their culture. In the 20th century most of the martial arts of the East and West were transformed into sport disciplines. Some of them became the paths of spiritual growth. In the 1980s and 1990s Mixed Martial Arts (MMA) tournaments gained large popularity. MMA enables comparisons of the level of efficiency of different martial arts sports. It is performed by the best grapplers as well as the best strikers.

Russia unites element of Eastern and Western cultures. Also Russian martial arts contain many techniques borrowed from other styles. The oldest mixed martial art is the Greek pankration – the combination of wrestling and boxing. All strikes and holds were allowed with the exception of biting and gouging, which were banned. Fighting techniques of all European martial arts evolved from pankration. Greek methods of training were adopted by ancient Rome. During this time of the Empire they became known to the barbaric tribes. Martial arts of the East also have a very long history - Japan is the birthplace of karate; in China the Bodhidharma started

Смешенные единоборства в России

Якуб Игначак

Боевые искусства существовали в мире уже из древних времен. Любая страна и любой народ умел свое боевые искусство, которые было частью его культуры. В XX в. боевые искусства, в большинстве, переменились в спортивные дисциплины. Некоторые из них стали путями духовного развития.

В 80-тых и 90-тых годах большую популярность получили турниры Mixed Martial Arts (ММА, Смешенные единоборства). Бои ММА разрешают сравнить эффективность различных видов единоборств. В них участвуют самые лучшие грэпплеры и чемпионы ударных стилей.

Россия соединяет в себе элементы культур Востока и Запада. Русские единоборства тоже имеют много техник взятых из других стилей.

Самым старым известным видом смешенного единоборства является греческий Панкратион. Это было соеднение борьбы и клячного боя. Разрешены были удары кулаками, ногами, захваты и душения.

Все боевые искусства Европы исполняются техниками выводящимися из Панкратиона. Греческие методы подготовки бойцов исползовались также в древнем Риме. Там, во время

to teach monks the ways of wushu, taekwondo appeared in Korea and Thailand is famous for its Thai boxing.

The oldest Russian martial art is the so called "rukopashnii boi". Many historical sources tell a story of the fearless Rus warriors. Among the common population of the medieval Rus formed the no rules martial art was very popular. With time it was regulated by the Tsar. In the 19th century "rukopashnii boi" became an element of training for the tsarist army.

The most popular Russian martial art is sambo (self-defense without weapons). It was developed in the 1920s and 1930s. Sambo contains elements of the Japanese jujutsu and judo, English boxing, French and free American wrestling, Russian "rukopashnii boi" as well as martial arts from the Caucasus and Central Asia. It has two types: combat and sport. For a very long time the combat version of sambo was taught only in NKVD, KGB and in the Interior Ministry military units. The sport of sambo has many fans all over the world. The most famous Russian fighter was Ivan Podubin.

Империи, познакомились с нем варварские племена.

Боевые искусства Востока тоже имеют богатую историю. В Японии народилось каратэ. В Китае Бодхитва изучал монахов ушу, в Корее появилось тэ-квон-до, в Тайланде тайский бокс.

Самым старым русским боевым искусством является рукопашный бой. Многие источники говорят о безстрашных русских воинах. Во время Старой Руси среди простого населения популярны были «бои без правил». Потом царским указом запрещено в них бить лежащего. В XIX в. рукопашный бой стался основой подготовки солдат в царской армии.

Самое популярный современное русские единоборство это самбо (самозащита без оружия). Оно было создано в 1920-30 годах. Самбо это соединение японского дзю-джитсу и юдо, английского бокса, французской и волной борьбы, русского рукопашного боя а также боевых искусств Кавказа и Средней Азии. Оно имеет две отмены: боевую и спортивную. Через долгие годы боевое самбо было изучено только в НКВД, КГБ и войсках МВД. Самбо спортивное имеет много любителей во всем мире. Самым великим борцом в истории России был Иван Максимович Подубный.

